

LÜHITEATED * NOTES

Tuuletallaja pesapaikadest ja lähinaabritest*On the nesting sites and neighbours of the Kestrel*

Saue seirealal, kus röövlindude on jälgitud alates 1961. aastast (Tuule, E., Tuule, A. & Lõhmus, A. 2001: Röövlindude arvukusest Saue ümbruses 1961.–2000. a. *Hirundo* 14: 97-108), kasutab tuuletallaja pesitsemiseks enamasti vanu hallvarese pesi, mida vastavalt vajadusele mõningal määral kohendatakse. Vahetevahel tuleb ette aga ka tunduvalt mitmekesisemat pesapaigavallikut. Alljärgnevalt mõnda neist lühidalt tutvustaksimegi.

Meie andmetel on liik alates 1999. a. regulaarselt asustanud Vanamõisa külas asuvat hollandi tüüpi tuuleveskit. Tuuliku katus ja kogu puidust ehitis on kunagise tulekahju tagajärjel täielikult hävinud. Säilinud on vaid 11 m kõrgune veskimüür ja paar aampalki. Tuuletallaja pesa asus 9 m kõrgusel paemüüri siseseina avases, kunagise aampalgi tugiavas. 1999. a. paiknes müüri vastasküljel, 7 m kõrgusel, samaaegselt ka kodukaku pesa, kuhu samuti „siseõuest“ pääseti. Mõlemal paaril pesitsemine õnnestus, aga niipea, kui pojad lennuvõimestusid, viisid vanemad oma järglased veskist kaugemale – ilmselt oli ümbruskonna heinamaalappide toidubaas, mida seni oli ööpäevaringselt kasutatud, ammendunud. Ka järgmisel aastal asustati samasid müüriõõnsusi ning toidukonkurentide pesi lahutas jälle vaid 8 m. Tuuletallajal õnnestus pesitsemine taas, kuid kakupaari ettevõtmine sedapuhku ebaõnnestus.

1998. a. rajas tuuletallajate paar oma kodu suure küüni räästa alla. Räästaalune oli laudadega kinni lõõdud, kuid sinna pääses just paraja ava kaudu. Kahjuks ei õnnestunud pesitsustulemust teada saada. 2000. a. pesitseti vanas rongapesas, mis oli rajatud ca 16 m kõrgusele, 220 kV kõrgepingeliini terasmasti tugikonstruktsioonile. Olukorra tegi huvitavamaks asjaolu, et rongapaari uus pesa asus samal kõrgusel liini paralleelmastil, vaid 12 m kaugusel. Mõlema liigi pesitsemine õnnestus.

Tuulik asub mosaiiksel maastikul, männituka servas; kaks viimast pesapaika aga keset avamaastikku. 1997.–2002. a. leitud kümnest pesast kasutas liik ülejäänud kordadel vanu varesepesi, kusjuures pesitsemine ebaõnnestus neis vaid ühel juhul. Kokkuvõttes ei näi Saue ümbruses tuuletallaja pesapaiga valik mõjutavat pesitsusedukust, küll aga erinevad pesatüübid siin lennuvõimestunud poegade arvu poolest – varesepesadest läks lendu keskmiselt 3,3 poega, ent mujale rajatud pesadest 2,8 poega.

Eet Tuule & Aarne Tuule

Vesipapi pesitsemisest Taevaskojas *On the breeding of the Dipper in Taevaskoja*

31. mail 2002 Ahja jõe äärseid Taevaskoja kaljusid külastades märkasin vesipappi, kes oli agarasti ametis jõepõhjust toidu otsimisega. Korjanud nokatäie ussikesi, lendas lind otse liivakivipaljandis, ligi 2,5 m kõrgusel asuvasse koopaavasse. Koobas osutus väga lühikeseks, samas oli ava võrdlemisi suur, seetõttu võis isegi binokliga näha koopa tagaosas olevat nelja suure pojaga pesa. Ligi tunniajalise vaatlemise jooksul toitis poegi ainult üks vanalind, kes leidis toidu pesa vahetust lähedusest võrdlemisi madala veeseisuga jõelõigult. Toitmisel tehti ka paar lühikest vaheaega, mil vanalind korrastas kivil oma sulestikku. Inimese lähedusest lind välja ei teinud.

Uuesti külastasin vesipapi pesitsuskohta 3. juunil. Kõik neli poega olid pesast lahkunud ja tegutsesid läheduses kividel, mõni poegadest püüdis sukelduda jõepõhja. Vanalinde ma seekord ei kohanud.

Harulduskomisjoni aruannete põhjal [Hirundo nr. 10 ja 12(2)] kohati Taevaskojas vesipappi suvel esmakordselt 1940. aastal E. Kumari poolt. Pesitsemise kohta on esimesed andmed 1990. aastast, kui V. Lilleleht leidis siit koguni kaks pesa. Arvan, et vesipapp on pesitsenud Taevaskojas ka peale 1990. aastat, kuid jäänud märkamata. Kindlasti on vesipapid aga iga-aastased talvitujad Ahja jõel.

Arvi Lepisk

Suitsupääsukesel seitse poega *A brood of seven nestlings in the Barn Swallow*

26. juunil 2002. a. kontrollisin Altmäe külas (Tartu maakond) vanas mahajäetud elumajas asuvat suitsupääsukese pesa. Pesa juurde jõudes avastasin sealt seitse täissulistunud oranžide kurgualustega poega, kui aga lähemale astusin, lendasid nad kõik välja. Pojad suutsid iseseisvalt lennata juba suuri vahemaid. 12. juulil olid kõik pojad lahkunud, vanalinnud aga tõenäoliselt alustanud teise kurna munemist. Eestis on teada kaks juhust, kui ühes suitsupääsukese pesas on kaheksa muna (Veromann, H. 1978: *Pääsukesed. Valgus, Tallinn*; Aua, J. 2000: *Suitsupääsukesel kaheksa muna. Hirundo 13: 54*). Samas on H. Veromann maininud ühel juhul seitset koorunud poega, aga nii paljude poegade lennuvõimestumist ei ole seni kirjeldatud.

Steve Sild

Kommenteerib Mati Kose. Eeltoodud vaatlus suitsupääsukese seitsmest lennuvõimestunud pojast on kahtlemata haruldane ja huviväärne, kuid siiski pole tegemist esmakordse juhusega Eestis. Viimase 15 aasta jooksul pääsukesi uurides olen seitsme pojaga pesi leidnud kolmel korral, neist vähemalt kahel juhul on kõik pojad ka lendu läinud. Antud teates kirjeldatud vaatlus toimus juba lennuvõimeliste poegade ajal. Pääsukestel võib sageli juhtuda, et mõnest teisest pesast pärit noorlinnud kipuvad võõrastesse pesadesse tungima. Seda juhtub nii eksikombel, kui ka teadlikult võõrastelt vanalindudelt toidu lunimiseks. Seega peab suurte pesakondade puhul olema väga tähelepanelik, tuleb jälgida, kas kõik pojad on ikka ühevanused ja kas nad ka tegelikult ühte pesakonda kuuluvad.